

Ved Arbejderne paa denne Dæmning stødte, som ovenfor berørt, forskellige tekniske Uheld til, og det vil rimeligvis vare endnu et Aarstid, før denne Dæmning bliver fuldendt. Og hertil kom, at Tyrkerne snart fik politiske Betæneligheder ved Willcocks Medvirkning i Babylonien. Det blev efterhaanden klart, at det var dennes Tanke økonomisk at vinde hele det rige Fremtidsland for England; det var engelsk Kapital, der her skulde træde til, og engelsk teknisk Arbejdskraft, der skulde bringes i Anvendelse, men Tyrkerne forstod snart, at hvis Englænderne fik Lov at grave en syv, otte Mill. Pund ned i Mellemlodlandets Kanaler, vilde det kun være et Tidspørgsmaal, naar hele denne fjærne Provins, der strategisk har saa daarlige Forbindelser med det øvrige osmanniske Rige, blev engelsk Interessesfære, og Eksemplet fra Ægypten kunde her kun virke skræmmende.

Samtidig med at denne Diskussion stod paa, bidrog ogsaa en anden evropæisk Kæmpeplan til at gøre Eufratlandet aktuelt, den tyske Bagdad-

bane. Fuldførelsen af denne staar i den nøjeste Forbindelse med Tyrkernes økonomiske Forhaabninger for Mesopotamien og Babylonien; thi ved den vil jo netop den ønskede Forbindelse tilvejebringes, der kan afbøde Faren for, at et med evropæiske økonomiske Interesser altfor tungt belastet Mesopotamien skal falde fra den osmanniske Stamme og dale som en moden Frugt ned i Skødet paa en evropæisk Magt.

Det er ikke her Stedet at komme nærmere ind paa de politiske Problemer, der her frembyder sig. Det skal blot bemærkes, at Tyrkerne selv har en klar Forstaaelse baade af de økonomiske Fordele, der ventes og af de politiske Vanskeligheder. Og de ved fuldt vel, at det ikke er blandt de store Nationers Undersaatter, at de helst bør søge efter de forønskede Hjælpere med den tekniske Erfaring, det forretningsmæssige Initiativ og den økonomiske Styrke, som først og fremmest skal til, for at Verdens ældste Kulturland atter kan blive, hvad det var for Aartusinder siden.

Om Rener og Moskusokser

i Kap York Distriktet.

Af

Peter Freuchen.

Saunders Ø, Juni 1911.

Fra og med Aaret 1910 maa man betragte Renerne som praktisk talt udryddet i Kap York Distriktet.

De Dyr, der endnu findes, er saa faa, Landstrækningerne, der skiller Havet fra Indlandsisen, saa smalle og Jægerne saa udholdende og dygtige, at man nøje kender Tal paa Renerne i de nærmeste Distrikter.

Paa en lille Nunatak Syd for Kap Seddon lever 4 Rener, selve Kap Seddon var det sidste Sted med mange Dyr; der blev de udryddede 1909. Saa kommer et større Stykke Land, som man ikke ved Besked om, da det er omflydt af meget vanskelig passabel Indlandsis, der løber en Isstrøm paa hver Side, som bøjer hen foran det og forenes. Derefter kommer vi helt op til Landet Umanak; der lever to Dyr. Paa en Nunatak i Nærheden blev syv skudt i Sommer af en Flok paa tolv, der er altsaa

fem igen. Ved Inglefield Bugten er for nylig set to og ved Etah to d. v. s., i alt antager jeg, at der findes højst 35 Rener indenfor otte Dagsrejsers Afstand.

Og Udryddelsen er et overordentligt stort Tab for Befolkningen, ikke saa meget for Kødets Skyld, det kan de undvære, skønt det er deres største Livret, men det er Skindet, det er galt med. Intet Skind er saa varmt og beskyttende i haard Kulde som Renskind. Paa Grund af de tætte, slive Haar, som ikke filtres sammen som f. Eks. Hundeskind, er det let at banke Sneen af, det bliver ikke let gennemblødt og er hurtigt til at tørre. For et Folk som Polareskimoerne, der lever — og maa leve — paa Rejser Sommer og Vinter, er det det eneste virkelig tilfredsstillende til Sovepose- og Brikkeskind. Det bruges desuden til Pelse, til Støvler, til Strømper og Vanter.

Først nu, da det er i 11te Time eller maaske

for sent, kommer Eskimoerne paa den Tanke at indføre Fredningsbestemmelser, vistnok første Gang Eskimoer af sig selv finder paa sligt, da det stemmer saa lidt med deres Aand og Tankesæt. Men Polareskimoerne, som i Løbet af 20 Aar gennem Pearys Rejser er bragt fra Stenalderen til et materielt set hypermoderne Kulturstadium, er vist ogsaa i alle andre Retninger forud for deres Stammefrænder mod Syd og Vest. Det ligger nær at søge Udryddelsen i den ivrige Efterstræbelse, og for en flygtig Betragtning vil det jo være naturligt at slutte, nu har de faaet Bøsser i Stedet for Bue og Pil — her ligger Grunden.

Men det er dog næppe Tilfældet, i det mindste paastaar Eskimoerne: Nej! og det synes ogsaa, at de har Ret.

Ligesom Winge i sin Skildring af Grønlands Pattedyr hævder, at Renernes Af- og Tiltagen intet har med Menneskenes Efterstræbelser at gøre, er det Tilfældet her.

Det er de klimatiske Forhold, der spiller Hovedrollen.

Som bekendt lever Renen i Lapland og andre Steder af Lav eller i hvert Fald næsten udelukkende af Rensdyrlav. Dette forekommer her saa sparsomt, at Renen er gaaet over til at blive et græsædende Dyr, Rensdyrlav kan her kun være en Delikatesse.

Men medens Rensdyrlav ogsaa vokser paa flade Fjældmarker, hvor Vinden kan stryge hen over og feje Sneen bort om Vinteren, saa holder Græsset sig til Lavninger, Kløfter og Dale, som er rigeligt vandede, og hvor Sneen lægger sig højt og dybt. Under almindelige Forhold gør det dog ikke noget, Renen kan komme til Græsset endda. Ofte, fortæller Jægerne, kunde man se Renen halvt nedgravet i Sneen, naar den søgte Græs. Med Hovene og Hornene kradser den let Sneen til Side.

Men det er hændt, at der om Vinteren indtraadte Tøvejr med stærk Regnskyl, saaledes at Snelaget, efter at Frosten atter indtraf, blev omdannet til Is. Navnlige det nederste Lag Sne, som havde været helt gennemtrukket af Vand, var umuligt for Renen at komme igennem. Og saa sultede de ihjel.

Folk fortæller, hvorledes Renerne kom ned fra Fjældene og gik og vaklede, som om der ingen Knogler var i dem, og de var ikke bange, naar nogen nærmede sig.

Da dræbte Eskimoerne Masser med Harpun

eller blot ved at stikke dem med Knive, og de fortæller, at man da ingen Ræve fangede i to Aar, de havde saa megen Føde dette og det følgende Aar af de døde Rener, at de ikke lod sig lokke i Fælderne. Om Foraaret og Sommeren fandt Eskimoerne Masser af døde Rener overalt paa Fjældskraaningerne.

Dette Forhold har fundet Sted to Gange i den senere Tid for c. 35 Aar siden og for en halv Snes Aar siden, og det er, siger Eskimoerne, det der har udryddet Renerne, ikke Jagten.

Det synes mig ogsaa at forklare, at Renerne har holdt sig længst paa Nunatakkerne langt inde, hvor Nedbøren er mindst. Thi med det Kendskab, man har til Eskimoerne, ved man, at de ikke har afholdt sig fra at gaa paa Jagt derinde af Afstanden eller Indlandsisen.

Iøvrigt har jeg selv i Efteraaret fundet Ruiner af eskimoiske Vinterhuse paa en af Knud Rasmussen nylig opdaget stor Nunatak, Adam Bierrings Land, som jeg har begyndt Kortlægning af, men ikke fik fuldført paa Grund af Sygdom. Her har boet Mennesker langt inde i Landet, og vældige Køkkenmøddinger viste, at de har levet her i lang Tid. Overalt ved Renvejene, som endnu tydelig ses, var der Stensætninger, hvor Jægerne har ligget paa Lur efter Renerne, naar de kom vandrende i lange Rækker. Stenene er traadt ned i Gruset, hvor de har gaaet, og Vejene er meget iøjnefaldende for enhver.

Men Renerne er borte nu — og forsvinder vel helt, om der ikke gøres noget for at bevare dem.

Det har dog været saaledes før.

At Renerne i Dansk Grønland er komne fra Amerika, altsaa denne Vej, er vel hævet over al Tvivl, altsaa maa her have været Rener før. Og de har været forsvundne igen. Thi en Gang var her ingen.

Saa pludselig en Vinter kom de vandrende ind. De kom naturligvis over Isen; men mærkeligt nok ikke ad den naturligste (korteste Vej). De viste sig først og i stor Mængde paa ydre Øer. Paa Wolstenholme Øen, Saunder Ø, Herbert Ø og Northumberland Ø. Derfra har de saa bredt sig ned over hele Distriktet og har forladt Øerne. Kun paa Wolstenholme Øen holdt de sig længe, endnu da Den Literære Ekspedition var her, var der nogle faa Stykker tilbage; Jørgen Brønlund skød den sidste.

C. 1852, da en Stamme Eskimoer kom vandrende her ind fra Amerika (af disse lever endnu

een, Merkrusark), spiste man ikke Renen, man kendte den ikke endnu, det var et nyt Dyr. Og dog er det saa længe siden, Renen viste sig her første Gang, da den ældste levende Mands Fader »var lige ved at blive født«. Krilerner (Knuden) er c. 80 Aar; altsaa kan vi regne med, at det er godt 100 Aar siden, at Renen kom hertil, og godt 50 Aar efter spiste man den ikke endnu, brugte kun Skindene og fodrede Hundene med Kødet. Men saa snart man havde smagt det, blev det og har siden været Eskimoens kæreste Spise.

Til Sammenligning skal jeg blot minde om, at vi paa Danmarksekspeditionen overalt traf talrige Gevire og Knogler af Rensdyr, men ikke saa et eneste, og her var der 1870 (Koldewey) Masser af Rener. Det kan da ikke her være Mennesker, men maaske Ulvene kan være Aarsagen, hvad jeg dog næppe anser for sandsynligt, da man jo i Amerika ser, at Ulveflokkene ikke formaar at udrydde Renerne.

Jeg skal bemærke, at ingen Polareskimo nogen- sinde har set Ulven her i Landet.

De to, der blev skudt ved Umanak 1868 (?), er maaske komne med Isen og landede sydligere, da de vel ellers næppe havde forladt dette rige Revier for at gaa om Melvillebugten og det renløse Uperniviks Distrikt.

Ulvene i Grønland er alle gaaet til Østkysten og har fulgt Moskusoksen.

Hvorfor er da Moskusoksen ikke her? Og den har vist heller ikke været i umindelige Tider, ingen nulevende Eskimo har set eller hørt derom. Intet Sagn beretter om dem, og der er aldrig fundet Rester af dem i Ruiner og Køkkenmøddinger.

Til Østkysten maa den være kommen sent. I det mindste tror jeg Bendix-Thostrup kom til det Resultat paa Danmark-Ekspeditionen, at Eskimoerne, som vel har været uddøde højst 150 Aar, ikke har haft noget med Moskusoksen at gøre. Jeg er dog ikke helt sikker paa dette Punkt, da jeg desværre ikke har Literaturen ved Haanden.

Moskusoksen er altsaa sagtens landet Nord for Humboltsbræen og har forsmået at passere denne. Men der er Moskusokser fra Halls Land til Liverpool Kysten. I Ellesmere Land er der endnu mange, men de beskydes stærkt af amerikanske Millionærer, som her har fundet en bekvem og behagelig Jagtplads. Desuden kører Polareskimoerne derover hvert Aar og skyder en Del for Skindenes Skyld, dog ikke noget mod Amerikanerne. Hvalfangerne tager og

saa en Del, Skindene er nu komne i Pris, de bruges som Kanetæpper i Kanada.

Endelig beretter de Eskimoer, der har været der ovre i Aar, at der er usædvanlig mange Ulve, der synes at blive flere og flere.

Dette til Trods var der dog mange Kalve.

Men her er ingen. Desværre.

For at raade Bod paa Ren- og Moskusoksespørgsmaalet har Knud Rasmussen og jeg overvejet mange, mange Muligheder.

Som man maaske vil vide, driver vi, for at kunne klare den pekuniære Side af vort Foretagende, en Handel med Eskimoerne, noget der betrykker disse i høj Grad, efter at de nu er vant til og afhængig af evropæiske Varer, da de ellers i lang Tid var henviste til Hvalfangerne og Ekspeditioner, som ofte kunde udeblive.

Vi indfører i Aar Renskind som Handelsvare for at søge at bevare de sidste Rener, Skind maa Folk nemlig have. Men det er vor Agt, naar vi er kommen over Udgifterne med Anlæg o. s. v. at forsøge at indføre en Flok lappiske Rener, som saa skal fredes i nogle Aar, hvorefter Jagten skal ledes efter visse hensigtsmæssige Regler.

Spørgsmaalet er blot dette: Kan den lappiske Ren leve her? Kan den taale pludselig at blive tvungen til at æde Græs i Stedet for Lav? Og kan man faa den lappiske Ren tilstrækkelig vild, saaledes at den ikke bliver staaende, til vore Hunde kommer hen til den og falder over den? Thi vi maa have de første Rener i vor Nærhed for at kunne holde Tal paa dem og høste Erfaringer af dem, og kommer pludselig en Dag hele Flokken spadserende ned mellem Husene eller Teltene, saa er dens Dage omme.

Men desværre kan vi ikke ved egne Midler i de første Par Aar faa anskaffet en Flok Rener. Noget bedre stiller Sagen sig for Moskusoksens Vedkommende.

Vi har jo alligevel Skib herop om Sommeren, og der er kun faa Dages Rejse til Moskusoksernes Land. Eskimoerne, som er meget interesserede i Sagen, har vi gratis, og vi skal nok fange nogle, saa det er blot Skibets Udgifter, det drejer sig om.

Og saa forhaabentlig kan den Dag komme, da vi kan lade et vist Antal Fangere skyde hver sit Dyr i deres eget Land, hvad der vil spare dem for de lange besværlige Rejser, der bliver længere og længere efterhaanden som Dyrebestanden bliver skudt ned.